

FORMULARZ KWERENDY INSTYTUCJI MUZEALNYCH

Projekt „Muzea w polskiej kulturze pamięci (do 1918 r.): wczesne instytucje muzealne wobec muzeologii cyfrowej”

finansowany ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w Ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki 2015.

INFORMACJE OGÓLNE:

Lokalizacja: Miejscowość/ Region / Kraj

Toruń /Westpreußen/ Królestwo Prus

Tytuł/pełna nazwa instytucji:

Muzeum Towarzystwa Naukowego w Toruniu

Typ instytucji: muzeum publiczne, zbiory muzealne instytucji lub organizacji (biblioteka, towarzystwo naukowe), kolekcja prywatna

zbiory towarzystwa naukowego, muzeum publiczne

Opis instytucji/skrócony (wg wzoru: typ instytucji, charakter zbiorów):

Muzeum Towarzystwa Naukowego w Toruniu...**dokończyć!!**

Daty działalności / zakres czasowy:

1875 (1876)-1930 r.

Dostępność

Dostępne w stopniu ograniczonym po kontakcie z kustoszem

Typ relacji instytucji wobec pamięci

Rodzaj pamięci

historyczna, społeczna, narodowa

Obszar pamięci/ nośnik pamięci/ rodzaj zbiorów

--

DANE INSTYTUCJI :

	OBECNIE	DAWNIEJ
ADRES / SIEDZIBA DANE ADMINISTRACYJNE – województwo/powiat/gmina/ ulica/ nr działki, zmiany siedzib (daty); REGION HISTORYCZNY	Muzeum Okręgowe w Toruniu Rynek Staromiejski 1 87-100 Toruń	kamienica, ul. Biała 70 (obecnie Łazienna 6) od 1883 roku gmach TNT przy ul. Wysokiej 16 (2. piętro)
DANE KONTAKTOWE TELEFON / EMAIL/ WWW	www.muzeum.torun.pl muzeum@muzeum.torun. pl	X
GODZINY OTWARCIA		X
DYREKTORZY	dr Marek Rubnikowicz	Zarząd TNT
ZARZĄDCA	Urząd Miasta Torunia	X
Budynek muzealny (przekształcenia/nowo wybudowany/zaadopto wany)	X - zbiory prezentowane obecnie na wystawach w różnych budynkach muzeum	zaadaptowane mieszkanie, od 1883 roku nowo wybudowany budynek

INFORMACJE HISTORYCZNE:

Zmiany w nazwach:

Muzeum Towarzystwa Naukowego w Toruniu
--

Misja muzeum/ założenia kolekcjonerskie/ cele działalności

Misją muzeum było gromadzenie przedmiotów związanych z historią regionu i Torunia. Cele działalności zostały przedstawione m.in. w celach statutowych towarzystwa TNT i odnosiły się do "gromadzenia wszelkich pamiątek i zabytków odnoszących się do pruskich oraz przedmiotów naukowych, a także pielęgnowanie nauk i umiejętności w języku polskim".:

Ustawy Towarzystwa Naukowego w Toruniu, 1878 / s.85 :

II Cele i czynności

Paragraf 2 Celem Towarzystwa jest zbieranie i przechowywanie wszelkich pamiątek i zabytków krajowych, mianowicie do przeszłości Ziemi Pruskiej się odnoszących, i przedmiotów naukowych oraz pielęgnowanie nauk i umiejętności w języku polskim.

Paragraf 3 Towarzystwo zajmować się będzie odczytami i rozprawami naukowymi, zbieraniem materiałów do swego muzeum i biblioteki i w miarę funduszy wydawnictwem prac naukowych.

Misja została zawarta także w mowie Zygmunta Działowskiego, wygłoszonej podczas otwarcia muzeum w 1876 r.:

“Dziś powstające muzeum ma być przede wszystkim miejscem, dokąd zności i składać będziemy wszystkie przedmioty, które się do zbadania ziem przez nas zamieszkałych przyczynić mogą(...)”

Zakres terytorialny (zawarty w misji muzeum)

Toruń, Region, Polska, świat

Założyciele/ właściciele: osoby lub instytucje (podstawowe dane biograficzne lub krótka charakterystyka)

Zygmunt Działowski, Członkowie TNT

Pracownicy: opiekunowie, dyrektorzy, kustosze, muzeolodzy (podstawowe dane biograficzne, ważniejsze osiągnięcia)

Gotfryd Ossowski

Leopold Różycki - opiekun zbiorów i sekretarz TNT w latach 1877-1884

ks Kazimierz Chmielecki - w 1897 roku reorganizuje zbiory

dr Otto Steinborn (członek TNT)- od 1905 r. opieka nad zbiorami, kustosz

Organizacje związane z muzeum oraz działające przy muzeum (krótka charakterystyka, najważniejsze postaci, historia, datowanie)

Towarzystwo Naukowe w Toruniu, zawiązane w 1877 roku jako pierwsze polskie stowarzyszenie na Pomorzu

Szczegółowa historia instytucji

16 grudnia 1875 - powołanie Towarzystwa Naukowego w Toruniu
20 listopada 1876 - otwarto Muzeum Towarzystwa Naukowego w Toruniu
1877 - Gotfryd Ossowski - sporządził pierwszy inwentarz zbiorów
10 października 1877 r. muzeum odwiedził Jan Matejko z rodziną (zostawił pamiątkowy wpis)
1878 - udział zabytków archeologicznych TNT na wystawie Towarzystwa Antropologicznego w Paryżu
1880 - udział zabytków archeologicznych na wystawie Towarzystwa Antropologicznego w Berlinie
Ukazuje się *Mapa archeologiczna Prus...* autorstwa Gottfryda Ossowskiego
1881 - powstanie spółki akcyjnej "Muzeum w Toruniu", położenie kamienia węgielnego pod budowę gmachu TNT przy ul. Wysokiej, mającego nosić nazwę "Muzeum"
1883 - przeniesienie zbiorów do gmachu TNT, przy ul. Wysokiej 16
Udział w wystawie w Krakowie
1896 - kryzys związany z finansami, podjęcie dyskusji nad przekazaniem zbiorów do Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk
1897 - reorganizacja zbiorów przez ks. Kazimierza Chmieleckiego, muzeum dostępne było w niedziele od 11.00 do 13.00. Na prośbę gości przybyłych spoza Torunia, udostępnia zbiory też w innym czasie.
1904 - Wznowienie dyskusji nad przeniesieniem zbiorów do Poznania. Informacja o muzeum w przewodniku po Toruniu.
1905 - objęcie opieki nad zbiorami przez dr Otto Steinborna
1907 - Muzeum czynne w niedzielę, od 11.30-12.30
1909 - Muzeum w niedzielę i święta dostępne było bezpłatnie. W inne dni zwiedzanie możliwe, po pobraniu klucza z drukarni Józefa Buszczyńskiego przy ul. Mostowej
1913 - opis muzeum w przewodniku po Toruniu
1917 - zwiedzanie muzeum możliwe w godz od 15.00-17.00 po skontaktowaniu z dr Ottonem Steibornem
1918 - w czasie zebrania zarządu 18 marca ponownie podniesiono kwestię przeniesienia zbiorów do Poznania, odrzucenie wniosku przez członków
Powołano Towarzystwo Muzealne w Toruniu, pod przewodnictwem dr. Leona Szumana.

1919 - przejęcie na własność budynku "Muzeum"
1923 - zbiory umieszczono w dwóch pomieszczeniach budynku, przygotowywano miejsca dla biblioteki "Książnicy Miejskiej"
1924 - informacja o muzeum w przewodniku M.Orłowicza
1925 - opis muzeum autorstwa ks. W. Łęgi
1930 - pod koniec roku zbiory Towarzystwa Naukowego w Toruniu przekazano jako depozyt do Muzeum Miejskiego.

/ 150 lat Muzeum Okręgowego w Toruniu 1861-2011. Katalog wystawy, red. A. Ziembewska, Toruń 2011 (kalendarium i kronika muzeum 1861-2011 oprac. A.Kroplewska -Gajewska)

ZBIORY

Charakterystyka zbiorów (wraz z danymi ilościowymi)

- W pierwszym okresie działalności zbiory podzielono na trzy działy:

I - dział przyrodniczy - 6 sekcji:

1. sekcja geognostyczna Prus Królewskich
2. sekcja geognostyczna całego obszaru dawnej Polski
3. geognostyczna całego świata (gł. Norwegia i Syberia)
4. zbiory paleontologiczne
5. botanika
6. zoologia

W sekcjach 1-4 było 548 obiektów, kilkaset dubletów minerałów, kilkadziesiąt okazów flory i fauny

II - dział zabytki archeologiczne - 576 sztuk

III - dział zabytki varia: numizmaty, pieczęcie, medale, rzemiosło artystyczne, sztuka, etnografia - 254 zabytków historycznych, 808 sztuk numizmatów

Wykaz Depozytorów : s. 91-92

s. 88

VIII. Fundusze i zbiory

Paragraf 26 Wszelkie przedmioty, siązki, pisma itd. ofiarowane Towarzystwu do jego muzeum lub biblioteki przez członków lub osoby Towarzystwu obce, uważane będą jako depozyta do przechowywania.

Paragraf 32. Przepisy, tyczące się muzeum i biblioteki, wywieszane będą w sali posiedzeń.

s.93

wykaz statystyczny Zbiorów Towarzystwa

I. Muzeum

- Pierwszy inwentarz zbiorów muzeum TNT utworzył w 1877 roku Gotfryd Ossowski
- 1880 r: w zbiorach muzeum znajdowało się: 595 okazów archeologicznych, 1293 monety i medale, wśród nich: 188 monet starożytnych, 534 polskich, 517 obcych, 11 medali polskich i 44 obcych
- 1909 powstaje publikacja zawierająca dokładny wykaz zbiorów: Przewodnik po Zbiorach Towarzystwa Naukowego w Toruniu, Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu, 1909, T.1 nr7/8, s.135-187
<http://kpbc.ukw.edu.pl/dlibra/publication?id=864&tab=3>

Obiekty szczególne (o szczególnym znaczeniu symbolicznym, ważne dla nauki lub sztuki, komentowane, słynne)

- galeria portretów polskich władców i postaci historycznych
- obrazy ukazujące wydarzenia historyczne z dziejów Pomorza
- urny twarzowe
- ciekawy zbiór monet
- opracowanie

Strategia pozyskiwania zbiorów

dary i zapisy testamentowe, m.in członków np. Zygmunta Działowskiego, od lat 90-tych XIX wieku, pozyskiwano dary poprzez apele zamieszczone w prasie ("Gazeta Toruńska"- za AKgajewska). Darczyńcami byli: ziemianie, duchowni, osoby prywatne i instytucje naukowe, kulturalne, towarzystwa, biblioteki

Darczyńcy/Fundatorzy/Sprzedawcy (imiona i nazwiska, charakterystyka przekazanych darów/sprzedawanych eksponatów; data)

Zygmunt Działowski
Zakład Narodowy im. Ossolińskich we Lwowie, Towarzystwo Archeologiczne Krajowe we Lwowie, Akademia Umiejętności w Krakowie, Biblioteka Kórnicka
Walery Amrogowicz- przekazy numizmatów w 1880 i 1909
Szczegółowe listy darczyńców zamieszczono w "Zapiskach Towarzystwa".

Ekspedycje naukowe organizowane przez muzeum

ekspedycje archeologiczne z ramienia TNT

Transfery zbiorów: data, okoliczności, zakres, ostateczna lokalizacja

1930 - depozyt do Muzeum Miejskiego

WYSTAWY I DZIAŁALNOŚĆ POPULARYZATORSKA:

Wystawy stałe

Stała ekspozycja zbiorów najpierw prezentowana w mieszkaniu w kamienicy przy ul. Białej 70 (obecnie Łazienna 6), a od 1883 roku w gmachu TNT przy ul. Wysokiej 16 (na 2. piętrze)

Wystawy czasowe

- W 1878 roku zabytki archeologiczne i historyczne dokumenty ze zbiorów Muzeum wystano na wystawę Towarzystwa Antropologicznego do Paryża
- W 1880 - zbiory TNT wzięły udział w wystawie Towarzystwa Antropologicznego w Berlinie (96 pozycji w katalogu: zbiory archeologiczne i ich fotografie)

Katalogi zbiorów i wystaw oraz przewodniki

- Przewodnik po Zbiorach Towarzystwa Naukowego w Toruniu, Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu, 1909, T.1 nr7/8, s.135-187
<http://kpbc.ukw.edu.pl/dlibra/publication?id=864&tab=3>

Inne publikacje (wydawane przez instytucję)

Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu,

Współpraca instytucjonalna (muzea, uczelnie, towarzystwa, administracja itd.)

Towarzystwo Antropologiczne w Paryżu (współpraca)
Towarzystwa Antropologiczne w Berlinie

Zasięg działalności (informacje o miejscu pochodzenia zwiedzających, komentatorów, autorów relacji itd.)

X

Zwiedzający (charakterystyka statystyczna, ważniejsze osobistości)

10 października 1877 roku Muzeum Towarzystwa Naukowego w Toruniu odwiedził Jan Matejko z rodziną, zostawiając pamiątkowy wpis

ŹRÓDŁA:

Bibliografia

- Rocznik Towarzystwa Naukowego w Toruniu, r.1, Toruń 1878
- Mowa na otwarciu Muzeum Towarzystwa Naukowego w Toruniu w d. 20 listopada 1876 r. miana przez Zygmunta Działowskiego prezesa wydz. historycznego, [w:] Rocznik Towarzystwa Naukowego w Toruniu, r.1, Toruń 1878, s. 7
<http://kpbc.umk.pl/dlibra/publication?id=6876&from=&dirids=1&tab=1&lp=2&Ql=>
- Ustawa Spółki Akcyjnej Muzeum w Toruniu, Toruń 1881
<http://kpbc.umk.pl/dlibra/docmetadata?id=6134&from=pubindex&dirids=121&lp=114> (przed 1919?)
- Przewodnik po Zbiorach Towarzystwa Naukowego w Toruniu, Zapiski Towarzystwa Naukowego w Toruniu, 1909, T.1 nr7/8, s.135-187
<http://kpbc.ukw.edu.pl/dlibra/publication?id=864&tab=3>
- W.Łęga, Muzeum i zbiory muzealne Tow. Naukowego w Toruniu, "Mestwin", t.I, 1925, nr 4
<http://www.kpbc.ukw.edu.pl/dlibra/plain-content?id=1146>
- Łęga, Władysław, ks. , Muzea Pomorskie, Ziemia, nr.16, 1926 s. 228-232
http://ziemia.pttk.pl/Ziemia/Ziemia_NR_16_1926.pdf
- Wajda K., W dobie zaboru pruskiego 1875-1918, [w:] Dzieje Towarzystwa Naukowego w Toruniu 1875-1975, t.1, red. M. Biskup, Toruń 1977
- 150 lat Muzeum Okręgowego w Toruniu 1861-2011. Katalog wystawy, red. A. Ziembewska, Toruń 2011 (kalendarium i kronika muzeum 1861-2011 oprac. A.Kroplewska -Gajewska)
- Aleksandra Mierzejewska, Dzieje Muzeum Okręgowego w Toruniu 1861-2011, [w:] Muzealnictwo nr 52, 2011, s.152-164

http://old.nimoz.pl/upload/wydawnictwa/Muzealnictwo/muzealnictwo52/Muzealnictwo_52_18.pdf

- Kroplewsk-Gajewska A.,: Kolekja Towarzystwa Naukowego w Toruniu., <https://www.nimoz.pl/files/publications/57/Muzeum%20a%20pamiec%20internet.pdf> (obszerna literatura przedmiotu)

http://www.archeo.uj.edu.pl/documents/11321345/13510646/Historka_46_19_Chochorowski.pdf/30e0b639-7eb2-4c4a-97ae-59a8ee520395

Archiwa / zespoły archiwalne / źródła / inwentarze / księgi gości

APT, Muzea w Toruniu – zbiór szczątków zespołu z lat 1901–1948, Muzeum Ziemi Pomorskiej w Toruniu, 1921– –1925 (Sprawa utworzenia Muzeum Ziemi Pomorskiej/protokoły, korespondencja, umowy, 331/I sygn. 6.

Zasoby ikonograficzne (opis, lokalizacja)

- Poczтівka “Toruń - Towarzystwo Naukowe w Toruniu” z wizerunkiem siedziby muzeum i wnętrza hotelu-muzeum, po 1904 r. Opis: Toruń. Hotel Muzeum; Budynek przy ul. Wysokiej, wzniesiony w 1882 r. na potrzeby Towarzystwa Naukowego w Toruniu. Mieścił zbiory muzealne, bibliotekę i hotel ze stylową restauracją, a w latach 1923-1973 Książnicę Miejską im. Mikołaja Kopernika on-line: <http://kpbc.umk.pl/dlibra/docmetadata?id=41599&from=pubindex&dirids=74&lp=427>
- H. Załęska, Muzeum Pomorskie w Toruniu. Jego historia i działalność (1861–1951), Toruń 1952
- H. Załęska, Stulecie zbiorów muzealnych w Toruniu, „Rocznik Muzeum w Toruniu” t. I, z. 1, 1962
- 150 lat Muzeum Okręgowego w Toruniu 1861-2011. Katalog wystawy, red. A. Ziembewska, Toruń 2011
- Księga pamiątkowa 150-lecia Muzeum Okręgowego w Toruniu. 1861–2011, red. Krzysztof Mikulski, Emanuel Okoń, Toruń 2011
- Aleksandra Mierzejewska, Dzieje Muzeum Okręgowego w Toruniu 1861-2011, [w:] Muzealnictwo nr 52, 2011, s.152-164 http://old.nimoz.pl/upload/wydawnictwa/Muzealnictwo/muzealnictwo52/Muzealnictwo_52_18.pdf
- Kroplewsk-Gajewska A.,: Kolekja Towarzystwa Naukowego w Toruniu.,

<https://www.nimoz.pl/files/publications/57/Muzeum%20a%20pamiec%20internet.pdf> (ekspozycja i obiekty)

Ciekawe cytaty

"(...) Obrany Zarząd zajął się niezwłocznie wydrukowaniem przyjętego statutu, najęciem lokalu dla Towarzystwa, uporządkowaniem nadchodzących zbiorów do mającego się założyć muzeum i wyznaczył walne zebranie na dzień 21 lutego 1876 roku, celem ukonstytuowania się Wydziałów Towarzystwa.(...)"
/ Rocznik TNT, R.1, 1878, s.2

"Zarząd Towarzystwa dn. 23. Marca r. 1877, przybrał na sekretarza Dr. Różyckiego w Toruniu i w nowym komplecie zjął się przez kilka dni uporządkowaniem Muzeum, przejrzeniem katalogów sekcyjnych i całego inwentarza, zgotowanych przez G. Ossowskiego i spisaniem deponentów i depozytów celem publikacji,; Nareszcie ułożył i rozesłał Zarząd listy uwiadamiające o egzystencji polskiego Towarzystwa Naukowego i Muzeum w Toruniu do następujących Towarzystw:
do Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Poznaniu
do Akademii Naukowej w Krakowie
do Biblioteki Ossolińskich we Lwowie
do Towarzystwa Archeologicznego we Lwowie
do Gabinetu Archeologicznego w Krakowie,
do Muzeum Polskiego w Rapperswyl
do "Coppernicus-Verein" w Toruniu
do "Museum für schlesische Alterthümer" we Wrocławiu
do "Prussia, Museum für Nordische Alterthümer", w Królewcu
do "historischer Verein für Ermland", w Brunsbergu, z przyłączeniem ustawy Towarzystwa i spisu muzealnego oraz z prośbą o zawiązanie wzajemnych stosunków."
/ Rocznik TNT, R.1, 1878, s.3

"Dziś powstające muzeum ma być przede wszystkim miejscem, dokąd zność i składać będziemy wszystkie przedmioty, które się do zbadania ziem przez nas zamieszkałych przyczynić mogą. A mamy na myśli zbadanie ich pod każdym względem, któryby nauce korzyść przynosił, zbadanie zarówno wnętrza ziemi, skarbów natury, jakie w sobie kryje, i pamiątek ubiegłego czasu, jak niemniej zbadanie i tego co na powierzchni się znajduje pod względem przyrodniczym i dziejowym, zbadanie tego ducha, co gdzieś

niegdzieś w słowie i pieśni unosi się nad nami, i tej świętej myśli, co wiąże nas dzieci z dziadami naszymi”

...

"Widzicie, Panowie, że zbieramy w muzeum naszym wszystko, co dla nauki jest pożytecznym. Nie skąpcie, Panowie, dobrej chęci swej dla tego muzeum, które za Waszym współudziałem swój początek bierze, wzbogacajmy je wspólnie, aby się ztąd krzewić i rozrastać mogła ku chwale narodowej - nauka polska!

/Rocznik TNT, R.1, 1878, s. 7 / Mowa na otwarciu Muzeum Towarzystwa Naukowego w Toruniu w d. 20 listopada 1876 r. miana przez Zygmunta Działowskiego prezesa wydz. historycznego

"Samo pomieszczenie muzeum i biblioteki kosztuje nas rocznie M. 1050. Stanowi to, dodawszy jeszcze i opał, najgłówniejszą pozycją rozchodu, nie pozostawiając nam nic lub mało co na cele naukowe. A z rosnącą biblioteką i mnożącymi się zbiorami muzealnymi rosną także potrzeby tychże.(...) Dziś niestety, nie dostaje go nam, za to winniśmy tem goręcej dokładać starania, by w żaden sposób nie pozwolić na rozproszenie w naszych salach prastarych zabytków i przedmiotów naukowych. Niech nam opieka rozciągnięta nad pamiątkami miejscowymi nie będzie przykrą. Toć to są zabytki po ojcach naszych. Na nas jako na dzieciach spoczywa obowiązek zachowania ich. Ufajmy w dobrą i pożyteczną sprawę i miejmy nadzieję, że instytucja nasza znajdzie u całego narodu polskiego i u ludzi bezstronnych sympatyczne przyjęcie i że myśl (par.) 5 ustawy naszego Towarzystwa zechcą zamożniejsze osoby zyskać sobie miano dobroczyńców."

/ Rocznik TNT, R.1, 1878, s. 7 s.98:

“(...) pod firmą Muzeum w Toruniu zawiewuje się na czas nieograniczony Spółka akcyjna z siedzibą w Toruniu. Celem tego towarzystwa jest nabycie gruntu, wybudowanie, utrzymanie i wydzierżawienie domu w Toruniu do pomieszczenia zbiorów muzealnych i urządzenia w nim lokali towarzyskich i mieszkalnych”

/ 150 lat..., s.18

UWAGI:

X w trakcie opracowania

OPRACOWANIE:

Autor opracowania:

Anna Kornelia Jędrzejewska

Data sporządzenia karty:

Wyjazdy studyjne w celu wykonania karty, daty:

Badania w Archiwum Państwowym w Toruniu

METADANE* (wypełnia redaktor portalu)

TYTUŁ (Miejscowość-nazwa instytucji)	
LOKALIZACJA GPS	
KLASYFIKACJE	
DATA UTWORZENIA	
AUTOR WPISU/REDAKTOR/KOREKTOR	
RELACJE	
TAGI	
SYGNATURA	
PRAWA	